

Insolvence provozovatele výroby elektrické energie

Martin Hejný

Advokátní kancelář KF Legal, s.r.o.

Tomáš Martinec

Advokátní kancelář KF Legal, s.r.o.

Stejně jako každý jiný podnikatel, i držitel licence na výrobu elektřiny se může ocitnout v úpadku. Důvodem může být například zánik nároku na podporu obnovitelného zdroje a s tím spojená povinnost již obdrženou podporu vrátit. V takovém případě bude třeba řešit otázky spojené s dalším provozem výroby elektřiny během insolvenčního řízení a po skončení insolvenčního řízení, zejména pak otázky zachování licence a nároku na stávající výši podpory v případě prodeje výroby v insolvenčním řízení. Insolvenční řízení s provozovatelem výroby elektrické energie tak bude v určitých ohledech specifické. Tomuto tématu se budeme věnovat ve dvou navazujících článcích, v prvním se soustředíme spíše na obecné otázky insolvence a dopady na licenci výrobce v úpadku, ve druhém se zaměříme na postavení nového provozovatele výroby, včetně případných nároků na podporu.

Úpadek výrobce elektřiny

Dlužník je v úpadku ve formě tzv. platební neschopnosti, jestliže má¹:

- více věřitelů; a
- peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti; a
- tyto závazky není schopen plnit.

Insolvenční zákon dále stanoví vyvratitelnou právní domněnku, kdy dlužník není schopen plnit své závazky. Jde zejména o případy, kdy dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo některé z nich neplní po dobu 3 měsíců po lhůtě splatnosti. Právníky osoby a podnikatelé se mohou dostat i do úpadku ve formě tzv. **předlužení**. To nastane, pokud má dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.

Způsoby řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka v insolvenčním řízení jsou konkurs, reorganizace a oddlužení. U podnikatelských subjektů, jimiž budou i výrobci elektřiny, bude v úvahu připadat jen konkurs a reorganizace.

Majetek, který dlužníkovi patřil ke dni (i) uveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v případě dlužnického insolvenčního návrhu, nebo (ii) rozhodnutí o úpadku, a dále majetek nabytý během insolvenčního řízení, tvoří majetkovou podstatu. Do ní patří mj. **peněžní prostředky, věci movité a nemovité, podnik** (obchodní závod), peněžité i nepeněžité **pohledávky** (včetně podmíněných a nesplatných) a vše, co má penězi ocenitelnou hodnotu. Majetkovou podstatu tvoří i příslušenství, přírůstky, plody a užitky z předešle uvedeného.

Do majetkové podstaty **výrobce elektřiny** tak může patřit výroba elektřiny (patrně jako součást závodu dlužníka) a rovněž splatné i nesplatné **pohledávky dlužníka z titulu výkupní ceny elektřiny, popř. z titulu podpory elektřiny ve formě zeleného bonusu, včetně těch, které dlužníkovi vzniknou v průběhu insolvenčního řízení**.

Oprávnění nakládat s majetkovou podstatou má obecně dlužník. Insolvenční zákon však upravuje pro různé fáze insolvenčního řízení různě intenzivní odchylky od tohoto obecného pravidla – po prohlášení konkursu např. dispoziční oprávnění zcela přecházejí na insolvenčního správce.

Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční řízení se zahajuje na návrh. K podání návrhu je oprávněn dlužník nebo věřitel dlužníka. Řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu, tj. krajskému soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo dlužníka.

Jakkoliv již zahájení insolvenčního řízení může dlužníkovi způsobit reputační obtíže a vést ke smluvním důsledkům², insolvenční zákon s ním nespojuje ty nejvýznamnější dopady. I po zahájení insolvenčního řízení má dispoziční oprávnění k majetku dlužník. Nesmí však realizovat operace, kterými by došlo k podstatným změnám v jeho majetku³. Peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení je dlužník oprávněn plnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených insolvenčním zákonem. Toto omezení se ale netýká úkonů **nutných ke splnění povinností stanovených** zvláštními právními

předpisy, úkonů prováděných **v rámci obvyklého hospodaření** nebo při **odvrácení hrozící škody**. Nevztahuje se ani na uspokojování tzv. pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň⁴; tyto se uspokojují v termínech splatnosti, je-li to podle stavu majetkové podstaty možné.

Právní jednání učiněná v rozporu s uvedenými omezeními jsou vůči věřitelům neúčinná, ledaže si k nim dlužník nebo jeho věřitel předem vyžádal souhlas insolvenčního soudu. Insolvenční správce by se mohl úspěšně domáhat toho, aby dlužníkova protistrana vydala do majetkové podstaty prospěch, který z neúčinného úkonu získala.

Pokud tedy dlužník po zahájení insolvenčního řízení např. převede výrobu elektřiny na jinou osobu, takový úkon může být prohlášen za neúčinný, pokud se insolvenční správce neúčinnosti dovolá odpůřčí žalobou. Nabyvatel výroby by ji v takovém případě musel vydat do majetkové podstaty, nebo – pokud by vydání nebylo možné – poskytnout za ni odpovídající finanční náhradu.

Obdobné platí pro úkony bez přiměřeného protiplnění, právní úkony zvýhodňující některého věřitele nebo právní úkony úmyslně zkracující majetkovou podstatu dlužníka. Insolvenční správce se může dovolávat neúčinnosti těchto úkonů, pokud byly učiněny během 1 až 5 let⁵ před zahájením insolvenčního řízení. Povinnosti uvedené v předešlém odstavci by tak mohl mít i poctivý nabyvatel výroby, který ji pod cenou koupil v posledním roce před zahájením insolvenčního řízení.

Jinak má zahájení insolvenčního řízení povětšinou jen procesní důsledky; proti dlužníkovi např. nelze provést exekuci. Pohledávky za dlužníkem mají být uplatňovány přihláškou v rámci insolvenčního řízení, nikoliv běžnou žalobou.⁶ Zahájení insolvenčního řízení nemá žádný vliv na licenci na výrobu elektřiny – není samo o sobě např. důvodem, pro který by ERÚ mohl zahájit řízení o zrušení licence.

Prohlášení úpadku

Zásadní dopady naopak může mít rozhodnutí o úpadku. O insolvenčním návrhu musí soud rozhodnout bez zbytečného odkladu. Do 10 dnů musí učinit úkony směřující k rozhodnutí věci, konkrétní lhůtou je však soud vázán pouze u dlužnických insolvenčních návrhů – o těch musí rozhodnout do 15 dnů⁷.

Rozhodnutí o prohlášení úpadku má vedle řady procesněprávních důsledků popsaných v § 140 a násl. insolvenčního zákona zásadní dopad i v tom, že prohlášení úpadku na majetek držitele licence **zakládá možnost ERÚ tuto licenci zrušit⁸**.

Zrušení licence na výrobu elektřiny je však jen možností, nikoliv povinností ERÚ⁹. Ten by při rozhodování o zrušení licence přihlédnout k tomu, jakým způsobem bude úpadek řešen, neboť při reorganizaci se počítá se zachováním provozu dlužníkova závodu, a zrušení

licence by tak mohlo účel reorganizace zmařit. Naopak v případě prohlášení konkursu se zrušení licence může jevit jako logický krok, neboť s pokračováním podnikatelské činnosti dlužníka se nepočítá, naopak se počítá se zpeněžením jeho majetku. Dokud však není o způsobu řešení úpadku rozhodnuto, neměla by dle našeho názoru být licence zrušena.

Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku by mělo následovat krátce po prohlášení úpadku. Pokud v úvahu nepřichází reorganizace ani oddlužení, rozhodne insolvenční soud o prohlášení konkursu ihned. Jinak soud rozhodne samostatným rozhodnutím do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

Upozornit je však třeba na to, že **rozhodnutí o úpadku může být považováno za doklad o tom, že dlužník přestal být schopen finančně zabezpečit provozování licencované činnosti**, a přestal tedy splňovat podmínky pro její výkon. Přestane-li držitel licence splňovat podmínky pro její udělení, ERÚ licenci musí zrušit¹⁰.

Konkurs výrobce elektřiny

Konkurs je způsobem řešení úpadku spočívajícím v rozprodání majetkové podstaty dlužníka a poměrném uspokojení věřitelů z výtěžku zpeněžení.

Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníkovi, pokud souvisí s majetkovou podstatou.

Insolvenční správce v rámci tohoto oprávnění zajišťuje i provoz dlužníkova obchodního závodu (v našem případě tedy provoz výroby elektřiny). K zajištění tohoto provozu podle našeho názoru insolvenční správce nepotřebuje žádné speciální oprávnění. Oprávnění insolvenčního správce k zajištění provozu obchodního závodu vyplývá přímo z insolvenčního zákona, přičemž pokračování v provozu výroby je možné až do případného zrušení licence.

V zájmu správce zpravidla bude, aby i po prohlášení konkursu zachoval smlouvy, které jsou pro provoz výroby nezbytné: smlouvu o připojení s provozovatelem distribuční soustavy, smlouvu o dodávce elektřiny s povinně vykupujícím nebo jiným obchodníkem s elektřinou a další související smlouvy. **Jestliže se totiž insolvenční správce do 30 dnů od prohlášení konkursu nevyjádří tak, že tyto smlouvy splní, platí, že odmítl plnění¹¹** – to by mj. mohlo vést k zániku připojení, k neoprávněné dodávce elektřiny a ke **zpochybnění případného nároku na podporu elektřiny z výroby do budoucna**.

Majetkovou podstatu lze zpeněžit ve veřejné dražbě, postupem dle občanského soudního řádu, prodejem majetku mimo dražbu nebo v dražbě prováděné soudním exekutorem. Prodej mimo dražbu může

insolvenční správce uskutečnit pouze se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru. Zpeněžením majetkové podstaty nepřecházejí na nabyvatele závazky vázající na věci.

Insolvenční zákon nestanoví, zda má při zpeněžení majetku dlužníka přednost prodej závodu (nebo jeho části) před prodejem jednotlivých věcí tvořících závod. Insolvenční správce by proto měl zvolit takový způsob zpeněžení, aby dosažený výtěžek byl co nejvyšší, přičemž vyššího výtěžku zpravidla bývá dosaženo při prodeji závodu jako celku. Dlužníkům obchodní závod může insolvenční správce zpeněžit i jedinou smlouvou. V takovém případě přejdou na nabyvatele všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje, včetně práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům dlužníka obchodního závodu, s výjimkou pohledávek proti dlužníkovi vzniklých do účinnosti smlouvy. Při rozhodování správce by mělo hrát roli i to, jaké dopady bude mít prodej závodu výrobce či jen samotné výroby na existenci případného nároku na podporu výroby elektřiny.

Reorganizace výrobce elektřiny

Účelem reorganizace jako způsobu řešení úpadku je zachovat provozování závodu dlužníka při současném dosažení maximální míry uspokojení věřitelů zahrnutých do tohoto způsobu řešení úpadku.

Reorganizace je však přípustná jen u „větších“ dlužníků – u těch, jejichž čistý obrat v účetním období před insolvenčním návrhem dosáhl alespoň 50 milionů Kč, nebo těch, kteří mají alespoň 50 zaměstnanců v pracovním poměru.

Na rozdíl od konkursu náleží při reorganizaci **dispoziční oprávnění k majetkové podstatě přímo dlužníkovi**. K právním jednáním zásadního významu však dlužník potřebuje **souhlas věřitelského výboru**. Vzniknou-li ale pochybnosti o poctivém jednání nebo odborné způsobilosti dlužníka nebo osob jednajících jeho jménem, může insolvenční soud dlužníku nakládat s majetkovou podstatou zakázat nebo může jeho oprávnění omezit. Dispoziční oprávnění pak přejdou na insolvenčního správce.

Reorganizace se vždy řídí reorganizačním plánem, který musí přijmout všechny skupiny věřitelů a který musí schválit soud. Reorganizaci lze provést jak prodejem celé majetkové podstaty nebo její části, tak i prodejem dlužníka závodu. Reorganizace však může být provedena i při zachování provozu výroby elektřiny v rámci samotného dlužníka. V takovém případě samozřejmě bude v zájmu dlužníka i věřitelů zachování licence. Dlužník by proto měl usilovat o to, aby ke zrušení licence případně nedošlo – **měl by tedy s ERÚ komunikovat a o záměru provést reorganizaci jej aktivně informovat, neboť zrušení licence přímo ohrožuje úspěch reorganizace**.

Závěr

Prohlášení úpadku dlužníka samo o sobě nevede k zániku jeho licence k výrobě elektřiny. Zakládá však možnost jejího zrušení ze strany ERÚ. Zachování licence může být podstatné pro udržení hodnoty výroby elektřiny, a tedy maximalizace výtěžku jejího budoucího zpeněžení. Proto je nutné s ERÚ komunikovat, aby k takovému kroku nepřistoupil.

V souvislosti s prodejem výroby elektřiny během insolvenčního řízení se nabízí otázky, jaké bude postavení nového vlastníka výroby k původní licenci a zda novému provozovateli zůstává zachováno právo na podporu ve výši dle původního uvedení výroby elektřiny do provozu.

Těmito otázkami se budeme zabývat v srpnovém vydání.

Poznámky:

¹ § 3 insolvenčního zákona.

² Zahájení insolvenčního řízení např. bývá sjednáváno jako jeden z výpovědních důvodů.

³ § 111 insolvenčního zákona.

⁴ Např. pracovněprávní pohledávky zaměstnanců, blíže srov. § 168 a § 69 insolvenčního zákona.

⁵ Konkrétní lhůta se odvíjí od vztahu mezi dlužníkem a protistranou a míře jejich zavinění.

⁶ Blíže srov. § 109 insolvenčního zákona.

⁷ § 134 insolvenčního zákona.

⁸ § 10 odst. 3 písm. b) energetického zákona.

⁹ Zatímco ustanovení § 10 odst. 2 energetického zákona upravuje připady, kdy ERÚ licenci zrušit musí, v odst. 3 jsou uvedeny případy, kdy bude na úvaze ERÚ, zda ke zrušení licence přistoupí.

¹⁰ § 10 odst. 2 písm. a) energetického zákona.

¹¹ § 253 insolvenčního zákona.

Mgr. Martin Hejný – Absolvent Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (1998). Od roku 1996 působí v advokacii, a to nejprve jako právní student, koncipient a následně jako advokát. Je společníkem Advokátní kanceláře KF Legal, s.r.o. V KF Legal se specializuje zejména na právo insolvenční a litigaci. Přitom se věnuje hlavně problematice vymáhání pohledávek a zajišťovacích nástrojů. Velkou část jeho agendy představuje zastupování subjektů v rámci insolvenčních řízení. V rámci této specializace poskytuje právní podporu v insolvenčních řízeních týkajících se významných podnikatelských subjektů, včetně subjektů energetického trhu. Vedle sporné agendy se zabývá i komplexním právním poradenstvím v oblasti obchodního práva (korporační záležitosti, odběratelsko-dodavatelské vztahy) a současně v oblasti rozvíjejícího se IT práva. Zastřešuje partnerství KF Legal s Centrem restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka při VŠE Praha a přednáší na odborných konferencích.

Mgr. et Mgr. Tomáš Martinec – Tomáš Martinec je absolventem Právnické fakulty UK (obor Právo, Mgr., 2015) a Fakulty sociálních věd UK (obor Americká studia, Mgr., 2015). V advokacii působí od roku 2012, v advokátní kanceláři KF Legal od roku 2015. Věnuje se energetice, insolvenčnímu právu a obecné obchodní a smluvní agendě, zejména ve vztahu k nemovitostem.